

כעונה על צרכה שלמה, וד"ו מוכח דאי נימא דגם בצרכן אין יוצאת מדין שומע כעונה אלא ע"י אמירתה בעצמה, אם כן אין היא מקדשת על הכוס, וע"כ דלענין כוס דרבנן יוצאת בכל הקידוש ע"י השני ומקרי שפיר קידוש על הכוס, ועדיין ע"ע.

סימן יג

בענין הזכרת ברית ותורה בברכת מעין ג'

במאירי צרכות דמ"ט א' הציא ש' ראשונים דאם לא הזכיר צו"ת בצרהמ"ז אין צריך לחזור, והוכיחו כן מהא דלא מוזכרין צו"ת בצרכה דמעין ג', ובמאירי שם כ' ומ"מ נראה כדעת ראשונה [דצריך לחזור בלא הזכיר צו"ת בצרהמ"ז] וכן מבואר בירושלמי ע"כ, ולא ביאר לן רבינו המאירי למה באמת אין מוזכרין צו"ת בצרכה דמעין ג' אף דמעכב בצרהמ"ז.

ונראה בזה לפי"מ שראיתי בשם מרן הגר"ח זצ"ל להקשות דאמאי מוזכרין של שבת ויו"ט בצרכה דמעין ג' לפני שאומרים כי אתה ה' טוב ומטיב, והרי בצרהמ"ז עיקר חיוב הזכרה של שבת ויו"ט הוא לפני אמירת וזנה ירושלים, וכ' ליישב עפ"מ ש"כ צתרי צרכות דכ"ט בטעמא דאין מוזכרין הצדלה בהצינו, משום דהצדלה אינה צרכה צפ"ע, ואם היו כוללים אותה בהצינו הי' נראה שהצדלה היא צרכה צפ"ע ע"כ, ומבואר בזה דצרכה כוללת לא כללינן רק מה דהוי צרכה צפ"ע, ולפ"ז יש לעי' למה כוללינן בצרכה מעין ג' של שבת ויו"ט, והרי צרכה דמעין ג' הוי ג"כ צרכה כוללת ולא כללינן זה רק מה דהוי צרכה צפ"ע, וכ' ליישב דגם של שבת ויו"ט נחשב לצרכה צפ"ע, כיון דשכח לאומרה במקומה אומרה לפני צרכת הטוב והמטיב וחזתם בצרכה וממילא שפיר מוזכר של שבת ויו"ט בצרכה מעין ג', אכן כיון דכל מה דמוזכרין דמעין ג' של שבת ויו"ט הוא מחמת ההזכרה שישנה לאחר אמירת וזנה ירושלים, א"כ גם בצרכה דמעין ג' תיקנו להזכירה לאחר אמירת וזנה ירושלים, ועפ"ז כ' גם ליישב מש"כ הרמב"ם סוף ג' מהל' צרכות דשבת ויו"ט מוזכרין בצרכה מעין ג' קדושת היום, ומשמע דצו"ת אין דין הזכרה של קדושת היום, והוא משום דש' הרמב"ם פ"ג מהל' צרכות הי"ג דעל הזכרת ר"ח ליכא שום פעם חיוב צרכה, ממילא אין חייב להזכירה בצרכת מעין ג', דצרכה כוללת מוזכרין רק צרכה וכמש"נ, ושי' הטור דגם על קדושת ר"ח תיקנו צרכה

כשאומרה לפני הטוב והמטיב לכן סובר דמוזכרין בצרכה מעין ג' גם של ר"ח, עכתו"ד.

והנה כ' הרמב"ם פ"ג מהל' צרכות הי"ג וז"ל: וכל שלא אמר ארץ חמדה טובה ורחבה בצרהמ"ז לא יצא ידי חובתו וצריך להזכיר צו"ת ולהקדים ברית לתורה ע"כ, ובלח"מ שם הקשה למה לגבי ארץ חמדה טובה ורחבה כ' הרמב"ם דכל שלא אמר לא יצא ידי חובתו, ואילו לגבי הזכרת צו"ת כ' רק לצריך להזכיר ולא כ' דבלא הזכיר לא יצא ידי חובתו, ובס' אשר לשלמה מועד סי' י"ג כ' בזה בס"ד דבש"י הרמב"ם מבואר דחלוק אמירת ארץ חמדה טובה ורחבה מהזכרת צו"ת, דאמירת ארץ חמדה טובה ורחבה הוי מגוף צרהמ"ז וכשלא אמר דברים אלו הוי כלא צריך כלל, אבל הזכרת צו"ת הוי רק דין הזכרה בצרכת המזון אבל לא הוי מעיקר חפצא דצרהמ"ז, וגם כשלא הזכיר צו"ת חשיב שצריך, ורק שצריך לחזור ולבדוק בשביל הזכרת צו"ת, ובמשנה ברורה סי' קפ"ז בשעה"ז אות ח' כ' דאם שכח למר צו"ת וזכר לפני שהתחיל צרכת רחם אומר צו"ת במקום שאוחז וא"ל לחזור לתחילת צרכת נודה יעו"ש, וכ"ז יתכן רק אי נימא דהזכרת צו"ת לא הוי מעיקר הצרכה אלא דין הזכרה בצרכה וזוהי אמרינן דכ"ז שלא התחיל צרכה אחרת יכול עדיין להזכיר צו"ת, אבל אי הי' מעיקר הצרכה לא יועיל מה שאומר צו"ת לאחר חתימה דהרי כל הצרכה צעי חתימה, ויעו"ש בעמק צרכה צעיני צרהמ"ז מה שהק' על דברי המ"ב ולפ"ד זה מיושב היטב.

ומעתה מיושב היטב מה דאין מוזכרין צו"ת בצרכה דמעין ג' אף שמעכב בצרהמ"ז, והוא משום דצרכת מעין ג' דהוי צרכה כוללת שייך להכליל רק מה דהוי צרכה צפ"ע וכמש"כ צתרי לגבי מה שאין מוזכרין הצדלה בהצינו, וכיון דמבואר דרמב"ם דצו"ת לא הוי מעיקר צרהמ"ז, ולפי המבואר במ"ב אפשר לאומרה לאחר שכבר אמר עיקר הצרכה, א"כ מבואר דהזכרת צו"ת לא צעי כלל צרכה, וכל דל"ה צרכה צפ"ע לא תיקנו להזכיר בצרכה דמעין ג' דהוי צרכה כוללת.

סימן יד

בענין עיקר פומר את הופל מברכה

בב"י סי' רי"ג הציא מש"כ צתה"ד דאם רונה לשחות יין וקשה לו לשחות אליבא ריקניא ומציאין לו מאכל שהוא ממתק השתיה אע"ג דלכאור' אין צריך לצרך על המאכל מאחר שהא טפלה ליי' כהיהא דלנון וזית, יש לחלק בניהם

להחריז לפנינו מניין אמרת ק"ו כשהוא שבע מצרך כשהוא רעב לא כ"ש, ויעו"ש צפרש"י כשהוא שבע מזה לצרך ולהודות על שבעו כו' לא כ"ש שזה צריך להודות להקצ"ה יותר, ולהאי טעמא חיוצ ברכת הנהנין הוא משום ברכת שבת והודי' וכמו בצרהמ"ז, ולפ"ז חיוצא ברכת הנהנין הוא מחמת ב' דברים, א' דהוי איסור אכילה כ"ז שלא צריך מחמת דלה' הארץ ומלואה ורק לאחר ברכה מותר לו לאכול, ועוד איכא עליו חיוצ הודי' על האכילה, וראיתי צ"ס עמק ברכה שבי' לצאר עפ"ז מה דמבואר בצרכות דנ"א דאין מצרכין ברכת הנהנין לאחר אכילה משום דהואיל ואידחי אידחי, ולכא' נ"ע דל"ל לטעמא דדיחוי, וגם מה ס"ד דרבינא שם שיצרך לאחר האכילה, והרי עיקר ברכה הוא משום דאסור ליהנות מעוה"ז וזה שייך רק לפני שאכל ולא אח"כ, וכ' ליישב לפי המבואר בדמ"ט דחייב לצרך גם מחמת חיוצ דהודי', וא"כ אף לאחר שכבר גמר לאכול נהי דל"ש לצרך משום דין איסור אכילה, מ"מ ס"ד דרבינא שיצרך מחמת חובת הודיה וע"ז מסיק דפטור מטעם דיחוי.

ואיכא גם נפ"מ בהני ב' טעמים, דהנה הגרע"א בשו"ע סי' ר"ט הביא מש"כ מהרש"א בפסחים דף ק"ב דכשמוספק אם צריך ברכת הנהנין אסור לו לאכול, ואף דקיי"ל דספק ברכות להקל, אין זה אלא בצרכות המנאות, אבל בצרכות הנהנין דאיכא איסור מעילה בלי ברכה אסור גם מספק, ונראה דגם לש"י הראשונים דסברי דגם צספק ברכת הנהנין הוי להקל, יתכן דסברי דכל שלא צריך איכא איסור אכילה, ורק דכיון דאיסור זה הוא מדרבנן א"כ ספיקא להקל כשאר ספק איסור דרבנן, ולפ"ז עדיין איכא נפ"מ גם לדידהו דהא דאיכא איסור אכילה בלא ברכה, באופן שלא יכול לצרך לפני שיאכל או שא"י איך לצרך, דאי כל חיוצ ברכה הוא מחמת חיוצ ומנאות הודיה, א"כ במקום שא"י לצרך יכול לאכול בלי לצרך, אבל מטעמא דאיסור אכילה בלי ברכה היכא דלא יוכל לצרך אסור לו לאכול, (וראיתי בחי' הנצי"ב על ברכות שבי' דהיכא שא"י איך לצרך מותר לאכול בלי ברכה, ולכא' כ"ז רק לטעם דהודי', אבל כיון שיש איסור אכילה נ"ל אסור באכילה כ"ז שלא צריך אף אם אין יודע לצרך ואכמ"ל), וכן איכא נפ"מ דהא דחייב לצרך מחמת מנאות הודיה, דהנה כ' הרמב"ם פ"ח מהל' ברכות הי"ב שכח והכניס אוכלין לחוך פיו בלא ברכה אם היו משקין בולעין ומצרך עליהן וכו' ויעו"ש בהשגות ובשי' הרמב"ם משמע דבמשקין מצרך גם לאחר שכבר בלען וכ"כ הרא"ש פ' ג' שאכלו סל"ג, ויעו"ש באצן האול פ"א מהל' ברכות שביאר בזה עפ"י המבואר בצרכות דנ"א דאין מצרכין לאחר האכילה מטעם דיחוי, והכא נחשב לדיחוי מעיקרא וספיר מצרכין גם

דהתם העיקר נאכל קודם ומצרך עליו וזוה נפטר הטפל, אבל הכא הטפל נאכל קודם ואיך יתכן שיפטרנו העיקר אח"כ בצרכותו למפרע וכבר היה נהנה בלא ברכה, אמנם מנא"ת הועתק מת' או"ז אותם שאוכלים גרעיני גודגניות כדי למתק השתיה אינו מצרך עליהם צפה"ע כו' אלא מצרך עליהם שהכל כו' והכי משמע דבנידון דידן נמי מצרך על המאכל שהכל אפילו אם בצרכותו צענין אחר, אבל אינו פוטר לגמרי מחמת ברכת השתיה שהיא העיקר.

ורב"י חולק ע"ז וכ' דלפמש"כ רבינו צסוק"י ר"י צסם הרא"ש דבשציל חסרון השיעור לא הוי ברכה אחרת, ה"נ בשציל מה שצא למתק השתיה לא תשתנה ברכתו, ודרכי משה תמה על הב"י דאיזה דמיון איכא בין אכילת טפל לפחות מכשיעור, והרי צפחות מכשיעור יש לו הנאה גמורה ממה שאוכל לכן חייב לצרך ברכה המיוחדת לו, אבל בטפל כיון דלא הוי הנאה גמורה מהפרי שפיר משתנית ברכתו, ויעו"ש צ"ט שבי' צכוונת הב"י דגם צחסרון שיעור לא מקרי נהנה כראוי מעיקר הנאה, דכל שאין זה כשיעור אין ההנאה שלמה, ומה לי אם אין ההנאה שלמה מחמת חסרון שיעור או מחמת שהוא טפל לד"א דצתרווייהו איכא קצת הנאה ועדיין נ"ע דדמיון הדברים.

ונראה בזה דהנה צדברי התה"ד והאו"ז מבואר ב' דינים, א' דמה שאין מצרכין על הטפל אין זה דטפל פטור מצרכה, אלא דהטפל נפטר בצרכות העיקר, ובמקום שאין יכול ליפטר ע"י ברכת העיקר וכמו באופן שאוכל הטפל לפני העיקר חייב לצרך על הטפל, ודין זה מבואר גם בתו' דמ"ד א' ד"ה באוכלי שבי' שכל דבשעה צצירך על העיקר ל"ה לפניו הטפל ולא חשב לאוכלו חייב לצרך על הטפל, וזה מטעם דכל שלא נפטר הטפל בצרכות העיקר חייב גם הטפל בצרכה, ועוד חידש צתה"ד דגם צמקום שחייב לצרך על הטפל, אין בצרכותו כמו באוכל הפרי לצד אלא מצרך שהכל, משום שאין לו הנאה מהטפל עצמו, ויש לעי' בזה דכיון דמה שאין לו הנאה מהפרי לא הוי סיבה שיפטר מצרכה, א"כ למה זה גורם שתשתנה ברכתו, ויעו"ש צמג"א שם מה שהאריך בזה.

ונראה צביאור הדבר דהנה צעיקר חובת ברכת הנהנין מנינו ב' טעמים, דצרכות דל"ה א' אי' חייב לצרך משום שאסור לאדם ליהנות מעוה"ז בלא ברכה וכל הנהנה מעוה"ז בלי ברכה מעל, ולפי האי טעמא חובת ברכת הנהנין הוא משום שיש איסור ליהנות מעוה"ז, וע"י ברכה יורד איסור זה, עוד מנינו מקור לצרכת הנהנין בצרכות דמ"ט ב' ת"ר מנין לצרה"מ שהיא מה"ת כו', אין לי אלא

אח"כ יעו"ש, וכ"ז שיך רק מחמת חיוצ ברכה מטעם מלוא הודיה, אבל מטעם איסור אכילה ל"ש שיצרך לאחר האוכל, וכ"כ בס' עמק ברכה.

ולאמבואר אפ"ל דמה דמנינו חילוק ברכות לכל מין ומין ברכה מיוחדת כ"ז מחמת מלות וחיוצ הודיה על האכילה, דבזה מחוייב בהודיה מיוחדת על כל דבר שנהנה, וכשהאוכל פרי העץ חייבוהו להודות על מין זה, וכן על דגן ולחם יש לכל דבר הודי' מיוחדת לפי חשיבותו, אבל דין חובת ברכה מחמת איסור אכילה, בזה ל"ש חילוק ברכות ועל כל דבר ברכתו שהכל, דעיקר איסור ברכה הוא מחמת דלה' הארץ ומלואה, וניתנה לפני אדם רק לאחר ברכה וכדאי' בצרכות שם כאן לאחר ברכה כאן לפני ברכה, א"כ כל הברכה הוא שיצרך לה' הארץ ומלואה וזוהי ברכת שהכל נהי' בדברו, ומה שחייב לצרך ברכה מיוחדת לכל דבר, הוא רק מלד דיש עליו מלוא של הודיה, וזה כשיצרך שהכל על הפירות או צפה"א על פירות האילן אין כאן עדיין הודי' וברכה על מה שאוכל, ואפשר להוסיף עוד דמלות הודיה הוא על הפרי עצמו וזה ניתן ברכה מיוחדת לכל דבר ודבר, אבל דין ברכה מחמת איסור אכילה, ל"ה על הפרי רק מה שנהנה מעוה"ז, וזה הוא ברכה אחת לכל הדברים.

וא"כ מצואר היטב מש"כ התה"ד דבמקום שמצרך על הטפל מצרך שהכל ולא ברכתו המיוחדת, דכיון דברכה המיוחדת של כל מין הוא מדין חובת הודיה, א"כ זה שיך רק שנהנה בהנחת הפרי שאוכל דבזה חייב להודות על הנאה זו, אבל באוכל טפל וכמו שלוקח פרי כדי לשחות מים וליהנות מהמים, בזה ל"ש לחייבו להודות על ההנאה המיוחדת מהפרי כיון שאין הנאה זו חשובה לו כעת, וכל חיוצ ברכה על טפל הוא משום דכיון דסו"ס נהנה מאוכל חייב לצרך, וזה כל חיוצו רק מדין איסור אכילה, ולכן מצרך על כל הדברים שהכל, וזה מפורש בדברי התה"ד שכ' דלריך לצרך על הטפל משום דהיה נהנה מעוה"ז בלא ברכה, וכ"כ בד"מ דמאחר שותה טפל לד"א ואין עיקר ההנאה מאותו דבר אין מצרך עליו ברכתו הראוי' לו אלא שריך לצרך שלא יהנה מהעולם בלי ברכה כשמצרך עליו שהכל הרי צריך, והאריכו בדבריהם דבטפל כל חיוצו מטעם איסור אכילה והנאה מעוה"ז, וזה ברכה דכולהו שהכל, ורק כשנהנה מעיקר הפרי חייב לצרך מדין הודיה, ועל כל מין יש מלות הודי' מיוחדת.

ויתכן דזה גם הטעם בהא דמצואר דל"ח א' דנמאכל קרא סובר שמואל דמצרך שהכל, דאף שנהנה מהפרי מ"מ כיון שאין זה עשוי לאכילה באופן שאוכל ל"ש

ע"ז ברכת הודיה, וכל חיוצו ברכה הוא מחמת איסור אכילה, ולכן מצרך שהכל, וכן כ"מ שנשתנה המאכל מצרך שהכל, משום דגם בזה ל"ש הודיה על הפרי שהרי כבר נשתנה מעיקר גידולו, וחיוצו ברכה רק מחמת איסור אכילה, ואפשר דזה גם הטעם מש"כ הרמב"ם פ"ח מהל' ברכות ה"ב דבשותה שמן כיון דהוי מזיק אין מצרך צפה"ע רק שהכל, והוא משום דכל שמזיק את עצמו ל"ש בזה הודיה, אבל כיון שיש לו גם הנאה וכמצואר ברמב"ם שם, ממילא אסור ליהנות בלי ברכה וזה מצרך שהכל, והנה דף ל"ה ב' מקשה דלמה מצרכין על שמן צפה"ע והרי הוי מזיק, וכ' בזה ברש"י שם ד"ה אוזוקי אוזיק לגופי' ואין זו אכילה שטעונה ברכה דגבי ברכה ואכלת כתיב, והקשו בזה דהרי דין ברכה הוא משום דאסור ליהנות מעוה"ז ולא כתיב בזה אכילה, אכן לפ"ד אפ"ל בכוונת רש"י דמחמת דין ברכה דאיסור אכילה א"ל לצרך רק שהכל, וכל חיוצא דצפה"ע שהוא ברכה מיוחדת לכל מין ומין והוא מחמת מלות הודיה דילפינן בק"ו מצרהמ"ז, וזה כתיב ואכלת, ולכן מקשה דבמקום דאוזוקי מזיק לא מקרי אכילה ול"ש לחייבו לצרך צפה"ע.

ומעתה נראה לומר בכוונת הב"י שכ' דלפ"מ דקיי"ל בדפחות משיעור חייצין בברכת הפרי המיוחדת לו, ה"ה דעל טפל צריך לצרך ברכתו המיוחדת ולא כמש"כ בתה"ד, דהנה בחר"י בצרכות דל"ט א' כ' דבאוכל פחות מכזית מצרך לפניו שהכל על כל המינים כדי שלא יהנה מעוה"ז בלי ברכה, ונראה בכוונתו לפי המצואר דהיכא דחייב לצרך רק מלד איסור אכילה מצרך שהכל על כל המינים, ורק היכא דחיוצו בברכה מטעם מלות הודי' איכא חילוק ברכות ולכל מין צריך ברכתו המיוחדת, וסובר תר"י דצדעתו לאכול פחות מכשיעור בזה חייב לצרך רק מחמת איסור בלי ברכה, אבל חיוצ הודי' ליכא על פחות מכשיעור, דהרי חיוצ הודיה ילפינן מצרהמ"ז דכתי' ואכלת ופחות מכזית לא הוי אכילה, וכיון דחיוצו רק מטעם איסור אכילה לכן מצרך שהכל, וזהו שכ' בתר"י לא היה ל"י לצרך אלא שהכל כדי שלא יהנה מעוה"ז בלי ברכה, ומצואר מדבריו דכל שחייב לצרך מחמת איסור הנאה מעוה"ז מצרך שהכל, ובפחות משיעור דין ברכה הוא רק מחמת איסור זה.

ובשי' הראשונים דסברי דגם באוכל פחות משיעור מצרך על כל דבר ברכתו המיוחדת לו, נראה דסברי דאף בדפחות משיעור ל"ש לחייבו בברכה מק"ו דברכת המזון, וכל חיוצו רק מטעם איסור אכילה בלי ברכה, אבל מ"מ כיון שכבר תיקנו רבנן על כל מין ומין ברכה מיוחדת מחמת חובת

אלומא דקא שתי ל' אוזקי מוּיק כו' אלא דאכל לה ע"י פת א"ה הו"ל פת עיקר ושמן טפל ותנן זה הכלל כל שהוא עיקר ועמו טפילה מצרך על העיקר ופוטור את הטפילה, אלא דקא שתי ל' ע"י אניגרון כו' הו"ל אניגרון עיקר ושמן טפל ותנן כו' וקשה דלפי המבואר בתו' וראשונים דטפל חייב בצרכה ורק שנפטר בצרכה העיקר, והיכא דבשעה שצריך על העיקר לא ידע מהטפל חייב לצרך על הטפל, א"כ אמאי לא משני דמיירי דבשעה שצריך על העיקר לא ידע מהטפל דלא נפטר הטפל בצרכה העיקר, ובשלמא באכל עם פת אפ"ל דגם כשללא ידע שיאכל אח"כ השמן נפטר, ויעוי' בשו"ע סי' רי"ג ובמפרשי השו"ע שם ואכמ"ל בזה, אכל באניגרון היה יכול לשנוי דצריך לא על האניגרון רק על דבר אחר שצרכתו כצרכת האניגרון ואח"כ אכל האניגרון דעל העיקר יוצא בצרכה הראשונה ועל השמן חייב לצרך, ומזה מבואר כמש"כ בתה"ד דבכל מקום שמצרך על הטפל מצרך שהכל, וא"כ מקשה שפיר דכיון דהשמן טפל לא יכול לצרך בפה"ע, דאם חשב בשעת הצרכה על הטפל אין מצרך כלל ואם לא חשב בשעת הצרכה על האניגרון אף דחייב לצרך אכל מ"מ צרכתו רק שהכל ולא בפה"ע. ולשי' דפליגי על תה"ד וסברי דכשאכל טפל לפני העיקר מצרך על הטפל צרכתו המיוחדת, א"כ היכא דבשעה שצריך על העיקר לא ידע מהטפל יצטרך לצרך על הטפל צרכתו המיוחדת וכ"כ במחנית השקל סי' רי"ג סק"ג בסופו, ולפ"ז נ"ע דאמאי לא משני דמצרך על השמן בפה"ע באניגרון ובשעת צרכת עיקר לא נתכוין לטפל, ואולי סברי דבטפל שאוכלו יחד עם העיקר פטור מלצרך על הטפל אף שלא נתכוין לו בשעת העיקר ונ"ע.

והנה בשו"ע או"ח סי' ר"ח ס"ט מבואר דבעירב קטניות עם קמח של ה' מיני דגן ובשלו בקדירה מצרך תחילה בורא מיני מזונות ואחריו בורא נפשות וראיתי בס' אבני נזר או"ח סל"ח אות י"ג שהקשה דמהא דמצרך בתחילה בורא מ"מ מבואר דהכל נחשב לטפל אל הדגן אף באין צדגן כזית, וא"כ למה יצרך בורא נפשות, והרי כיון שאינו מצרך על העיקר אין צריך לצרך על הטפל, ודבר זה מוכח מהא דבאכל פת ומליח דמצרך על המליח בורא נפשות ופוטור את הפת, ואף דבורא נפשות לא חשיבא כלל בצרכה לגבי פת, ומה"ט קאמר באורו ולבסוף ואינו כלום, ומבואר שם צראשונים דצריך לצרך בורא נפשות, ורק דזה לא נחשב לצרכה כלל צדין צרכה דלאחריו של דגן, ומ"מ פטור הפת מצרכה אחרונה, וע"כ דעל טפל ליכא חיוב צרכה אחרונה היכא שאין מצרך על העיקר, ה"נ הכא דבעיקר אין צו צרכה כלל למה מצרך על הטפל צרכת בורא נפשות ויעוי' ש מה שהאריך בזה.

הודי', לכן גם במקום שאין חייב להודות נשאר המטבע שתיקנו רבנן על כל מין ומין, ואין משתנה צרכתו מחמת זה שאין חייב בהודי', ומה דבאובל דבר שנשתנה טעמו או דבר המזיק מצרך שהכל, הוא משום דהתם ל"ש חפצא של הודיה על דבר שמויק, או שנשתנה לריעותא, ולכן אף שאסור לאכול בלי צרכה אכל אין יכול להודות ע"ז ולכן צרכתו שהכל, אכל באוכל פחות משיעור הרי יש לו הנאה ושייך להודות ע"ז, ורק שלא חייבוהו בהודי' בפחות משיעור, בזה סברי הני ראשונים דלא משתנה המטבע של הצרכה, ומצרך צרכה המיוחדת על כל מין ומין.

אשר לפ"ז כ' שפיר צ"י דכיון דהטור והרא"ש סברי דבשכיל חסרון שיעור אין משתנה הצרכה, והוא משום דגם במקום שאין חייב להודות, מ"מ נשאר אותו המטבע של צרכה על כל מין ומין, א"כ גם באוכל דבר הטפל, אף שא"א לחייבו להודות על אכילת פרי זה כיון שאין אוכלו מחמת הנאת הפרי רק מחמת הנאת העיקר, אכל כין דסו"ס חייב לצרך מחמת איסור אכילה, א"כ נשאר המטבע של הצרכה דכל מין כדינו, וגם בטפל שייך הודי' על הטפל אף שאין מתכוין אליו, וזה דומה לאכילת פחות משיעור דלא משתנה צרכתו מחמת אי חיובו בהודיה.

והנה כ' הרמב"ם פ"א מצרכות ה"צ מטעמת אינה צריכה צרכה לא לפניה ולא לאחריה עד רביעית ע"כ, ויעוי' בכ"מ ובצ"י סי' ר"י וצנהגר"א שכ' בשי' הרמב"ם דאם טעם ופלט פטור מצרכה אף יותר מרביעית, אכל כשבלע פחות מרביעית פטור ויותר מזה חייב אף מטעמת, ובכ"מ כ' דואכלת ושצעת משמע שיהי' לו כוונת אכילה ולכן עד רביעית פטור ויותר מרביעית אף שהיא מטעמת כוונת אכילה יש לה וכן פי' הר"ר מנוח ע"כ, וצ"ב בכוונתו, ולהמבואר דפחות מרביעית חייב בצרכה רק מטעם דאסור ליהנות מעוה"ז בלי צרכה אפ"ל בזה דמטעמת עד רביעית פטור, משום דלחיוב זה צעי נהנה כדרך הנאה בהנאת אכילה או הנאת ריח וכדו', ובמטעמת דל"ה הנאה כדרכה ליכא חיוב צרכה, אכל ברביעית שפיר חייבת בצרכה אף שהיא מטעמת משום דברביעית חייב לצרך גם לפניה מאסמכתא דואכלת ושצעת, וצוה לא צעי שיהי' הנאת אכילה, וכל שיש אכילה הגורמת לשציעה וגם הוי כדרך אכילה חייב בצרכה.

ובבב"א כ' על דין של תה"ד דמצרך שהכל על טפל דמנ"ל זאת יעו"ש, ונראה להביא ראיה לשי' התה"ד מצרכות דל"ה צ' גופא אמר ר"י אמר שמואל וכן אמר ר"י א"ר יוחנן שמן זית מצרכין עליו בפה"ע, ה"ד

ל"ה על האכילה עצמה, אבל כשהפת טפל אין חייב לצרף על עיקר האכילה, וכל חיובו לצרף מטעם שמתענג וצריך להודות. בזה אין נפ"מ מפת לדבר אחר וגם צפת שייך האי צרכה, וכשאל מליח ופת והפת הוא טפל ומצריך צורא נפשות קאי צרכה זו גם על המליח וגם על הפת, ולכן צאכל תצטיל ממיעוט דגן והרצה קטניות אף שהקטניות נחשב לטפל צריך לצרף צורא נפשות, דגם צטפל איכא צרכה צורא נפשות.

סימן טו

בענין שח בין תפילין ש"י לש"ר ובין שחיטה לשחיטה

כתב בשו"ע יו"ד סי"ט ס"ז היו לפניו הרצה לשחוט וצריך על השחיטה ואח"כ הביאו לפניו עוד אם משמציאים לפניו האחרונות יש עדיין לפניו מאותם שהיו לפניו כשצריך א"צ לחזור ולצרך ואם לאו צריך לצרך, ולכתחילה טוב לזהר להיות דעתו צשעת צרכה על כל מה שיביאו לו ע"כ, ויש לעי' ממש"כ בשו"ע שם ס"ה אם רוצה לשחוט הרצה צריך לזהר שלא לדבר בין שחיטה לשחיטה כו' ואם דיבר צריך לכסות דם שחיטה ראשונה ולצרך פעם אחרת על השחיטה כו' וי"א דשיחה בין שחיטה לשחיטה ל"ה הפסק ע"כ, והנה בעיקר הנידון צשח בין שחיטה לשחיטה כ' בתו' חולין דפ"ז א' ד"ה ומכסי יש להסתפק אי שח בין שחיטה לשחיטה אם צריך לחזור ולצרך כמו גבי תפילין דאם שח בין תפילין לתפילין דמצריך שתים לרש"י כו' או שמא א"צ לחזור ולצרך כמו צאמצע סעודה שיכול לדבר וא"צ לחזור ולצרך המוציא כו', ולכאורה צ"ל צביאור ספק זה דהא דמצריך צסח בין תפילין לתפילין הוא משום דבתפילין איכא שני מצות תפילין ש"י ותפילין ש"ר, וכל מצוה צעי צרכה מיוחדת, ורק דכיון דעושה צ' המצות כא' וצרכתן הוא צנוסח אחד כשמצריך צרכה אחת חשיב כמצריך על כל מצוה ומצוה, ויש כאן צרכה על כל מצוה צנפרד, ולפ"ז פשוט מה דצהפסיק בין תפילין לתפילין חוזר ומצריך, משום דלגבי תפילין ש"ר יש הפסק בין צרכה לתחילת מצוה, והדברים מפורשים בת' הרשב"א שהוצא צצ"י סכ"ה שכ' וז"ל: ומיהו אם הפסיק וענה [איש"ר בין תפילין ש"י לתפילין ש"ר] מסתברא דמצריך על ש"ר דמ"מ הרי הפסיק בין הצרכה והמעשה דשל ראש מצוה צפ"ע היא ע"כ, ומה דשח צסעודה אין חוזר ומצריך הוא משום דצסעודה ל"צ צרכה מיוחדת על כל משהו ומשהו אלא דחובת צרכה היא על תחילת סעודה, ואפ"ל צצ' אופנים

אכן לפ"ד נראה דהנה צתו' צרכות דל"ט א' כ' צשם ר"י צצרכת צורא נפשות מצריך גם על פחות מצות כיון דלאו צרכה חשובה הו', וצריך צביאור דלכא"ו צ"ל איפכא דמה דלא הו' צרכה חשובה זה סיבה לפטור ולא לחייב צפחות מכזית, ונראה צכוונתם דחלוק צרכת צורא נפשות משאר צרכה אחרונה דכל צרכה אחרונה מה"ת או מדרבנן הו' חיוב צרכה והודיה על האכילה עצמה אבל צרכת צורא נפשות אינה צרכה על האכילה אלא דכל שאל ומתענג חייבוהו צצרכה זו, ויעו' צטור סי' ר"ז צפי' צרכה זו, וזהו צביאור מה דקאמר ולצסוף אינו מצריך ולא כלום, ואף דמצריך צורא נפשות, מ"מ חשיב לא כלום, כיון שאין זה צרכה על האכילה, ולכן סובר ר"י דצצרכה זו אין נפ"מ בין כזית לפחות מכזית, דרק חיוב צרכה שמצרכין על האכילה צריך שיעור כזית משום דפחות מכזית ל"ה אכילה חשובה שצריכים לצרך עליה, אבל צרכת צורא נפשות דל"ה על האכילה עצמה בזה אין נפ"מ בין אוכל שיעור לפחות משיעור, ותו' דפליגי על הר"י מצורא מדצריהם דג"כ סברי דשייך לצרך צורא נפשות צפחות מכזית אף דלשאר צרכה אחרונה צעי כזית, ורק שכ' דלא מסתבר שתיקנו צרכה זו היכא דפטור מצרכה אחרית, ויעו' היטב צל' התו'.

ומצתה אפ"ל דצאכילת טפל, כמו דנתצאר לענין צרכה ראשונה דא"צ לצרך מחובת הודי' על מה שנהנה מהפרי, כיון דאין הנאו מאותו דבר שמצריך עליו, וכל חיוב צרכה צטפל הוא מחמת דין איסור אכילה צלי צרכה, וזה שייך גם צטפל דסו"ס נהנה מעוה"ז, ה"נ לגבי צרכה אחרונה ליכא חיוב צרכה צטפל על האכילה עצמה, כיון שאין ההנאה מאותו דבר שאוכל ומצריך עליו, ולגבי חיוב צרכה מדין הודי' שוין צרכה ראשונה ואחרונה וילפינן להו מהדדי, וכמו דצטפל ליכא צרכה ראשונה מדין חיוב הודי' ה"נ ליכא חיוב צרכה אחרונה, אבל מ"מ גם צאכילת טפל חייב צצרכת צורא נפשות, דהרי מצורא צראשונים דמעיקר הדין שייך צרכת צורא נפשות גם כשאוכל פחות מכשיעור, והוא מטעם דאף שאין כאן אכילה חשובה שצריכים לצרך עליה, מ"מ כל שמתענג צריך לצרך, ה"נ צאכילת טפל חייב צצרכת צורא נפשות, ולכן כשעירב קטניות ומיעוט דגן אף שקטניות הו' טפל ויואל צרכה ראשונה צצרכת הדגן, מ"מ חייב גם על הקטניות צרכת צורא נפשות אף שאין מצריך על הדגן, ומש"כ צאצני נזר להוכיח דעל טפל ליכא חיוב דצצרכה אחרונה מהא דצפת ומליח מצריך צורא נפשות, אף דלגבי הפת חשיב צורא נפשות כלל צריך כלל, לפ"ד ל"ק דהיכא דמחוייב לצרך צרכה אחרונה על אכילת הפת, בזה כשמסרך צורא נפשות נחשב כלל כלום, משום דצרכת צורא נפשות

ואולי בשוחט בכתמא דעתו בשעת ברכה על כל מה שיציאו אח"כ וחשיב כצריך להדיא על הכל אכן לא משמע כן, ובצ"י כ' דכל שנשאר עדיין בהמות שהיו בשעת ברכה היו כקצוע ומדמה לה לסעודה, ומשמע דאין זה מטעם דחשיב כצריך על הכל, ובאמת כדברי השו"ע מצואר בסמ"ק סימן קנ"ו שכתב דבשוחט כמה בהמות ובעוד שהי' לפניו מהראשונות הציאו עוד א"ל לצרך על מה שהציאו ולגבי שיחה בין שחיטה לשחיטה כ' שם שהדעת נוטה שחייב לצרך, אכן ז"ע בטעמא דמילתא, דלכאורה שני דינים אלו סתרי אהדדי וכמש"נ.

וגר"א בזה דאף דבת' הרשב"א מצואר דהא דשח בין תפילין לתפילין חוזר ומצרך הוא משום דהוי כשח בין ברכה לתחילת עשיית המזוה, ולפ"ז אי מדמינן שחיטה לתפילין, גם בשח בין שחיטה לשחיטה הוי כהפסיק בין ברכה לתחילת מזוה, אכן בש"י השו"ע אפ"ל באופן אחר, דהנה כ' ברא"ש פ"ו דחולין ס"ו דסח בין עוף לעוף נראה דחוזר ומצרך כמו גבי תפילין כו' ואח"כ כ' ושם אין צריך לחזור ולצרך כשסח בין עוף לעוף כו' ול"ד לתפילין דשתיהן מזוה אחת, וז"צ דלכאורה מה שזה מזוה א' הוי סיבה שלא יחזור ויצרך דהוי כתקיעת שופר וכדו' דכל שהפסיק קודם גמר המזוה אין חוזר ומצרך, עוד יש לעי' דברא"ש פ"ד דר"ה סי"ג מצואר דבסח בין תפילה לתפילה חוזר ומצרך משום דהוי ב' מלות ול"ד לשח בתקיעות דאין חוזר ומצרך משום דהוי מזוה א' יעו"ש, וכאן כ' דתפילין הוי מזוה א' וזה סיבה שיחזור ויצרך, וז"ל בזכותו עפמ"כ ברא"ש חולין להלן שם וכן מלאתי בשם ר"ת דסח בין עוף לעוף חוזר ומצרך כההיא דסח בין תפלה לתפלה דחוזר ומצרך לפי כשהפסיק וסח ביניהם גמר מלותה שצריך עליה ולריך לצרך שנית ע"כ, ומצואר בדבריו דמה דבשח חוזר ומצרך אין זה משום דיש הפסק בין ברכה לתחילת מזוה דתפילין ש"ר, אלא משום דע"י דיבורו הוי גמר מזוה.

ובביאור דבריו נראה דאף דתפילין ש"י וש"ר הוי ב' מלות וכמצואר ברא"ש ר"ה שם, מ"מ לא צעי ברכה מיוחדת על כל מעשה מזוה, אלא כל שצריך לפני שהתחיל במלות תפילין דש"י וש"ר מתפשטת הברכה על כל המעשה, [ויעו' בלבוש יו"ד סי"ט ס"ז] וממילא ל"ש כאן דינא דהפסיק בין ברכה לתחילת מעשה, ורק דע"י ששח לאחר שהניח תפילין ש"י יש כאן גמר על המזוה, ומה שממשיך אח"כ ומניח תפילין ש"ר הוי כמעשה חדש וחייב לצרך עוד פעם, והא דשיחה בתפילין עושה לגמר מזוה הוא לפמ"ש"כ בתה"ד ח"ג סימן ק"ז דשי' הרא"ש דאיסור שיחה בין תפילין לתפילין הוא ממלות תפילין עצמה, וגם בחוה"מ

או דכל הסעודה חשיב כמעשה אחד אריכתא והברכה קאי על כל הסעודה וכתקיעת שופר וכדו', או יתכן דברכת הנהנין תיקנו על תחילת אכילה וכל שצריך בתחילת אכילה יכול להמשיך ולאכול אף באופן שלא יכול להתייחס הברכה על כל האכילה, אבל זה ודאי דליכא חובת ברכה מיוחדת על כל משהו ומשהו, וממילא אין שיחה מפסקת בסעודה, ורק בשח בין ברכה לתחילת סעודה מחוייב בברכה שני'.

אכן בשח בין שחיטה לשחיטה יש להסתפק אי חוזר ומצרך, והוא משום ד"ל דבשוחט כמה בהמות חייב לצרך על כל בהמה בנפרד כיון דכל בהמה הוי מעשה מלוא נפרדת, והא דקגי בברכה א' על כמה בהמות הוא משום דהברכה מתייחסת לכל בהמה בנפרד, [וכמו בתפילין], ולפ"ז אם שח בין שחיטה לשחיטה צריך לחזור ולצרך משום דלגבי בהמה שני' הוי כשח בין ברכה לתחילת מזוה, או יתכן דבשחיטת כמה בהמות כיון שחוזר על אותה המלוא ממש לא נתייב בברכה על כל בהמה בנפרד ומעיקר הדין סגי בברכה אחת לפני שמתחיל לשחוט [וכמו בסעודה] וממילא בשח בין שחיטה לשחיטה א"ל לחזור ולצרך, וזהו מש"כ בתו' להסתפק אי שחיטה מדמינן לתפילין דהיינו דחייב מעיקר דין ברכה לצרך על כל בהמה בנפרד, או דדמי לסעודה דעיקר חיובו רק ברכה אחת, ובת' הרשב"א הנ"ל כתב דבהפסיק בין שחיטה לשחיטה אין חוזר ומצרך ול"ד לשח בין תפילין לתפילין משום דתפילין ש"ר מזוה צפ"ע והוי הפסק בין ברכה למעשה משא"כ בשחיטה אין הפסק בין ברכה למעשה, והיינו דקוצר דבשוחט כמה בהמות כיון דחוזר על אותה מזוה כמה פעמים ל"ל ברכה על כל בהמה בנפרד, וחשיבי כל הבהמות לענין ברכה כחדא מזוה אריכתא, וממילא בשח בין שחיטה לשחיטה אין כאן הפסק בין ברכה לתחילת מזוה ול"ל ברכה שניה.

והנה בש"י השו"ע דהציא ב' הדעות בשח בין שחיטה לשחיטה אי חוזר ומצרך ולא הכריע, מצואר דמסקא ל' אי בשחיטה צריך ברכה מיוחדת על כל בהמה בנפרד, [ורק דיוצא בברכה א' משום דגם בזה חשיב כצריך על כל א' לחוד] או דקגי בברכה א' בתחילת השחיטה של הבהמות כמו בסעודה, ומעתה ז"ע דהא דסתם בס"ז דאם עדיין בהמות הראשונות לפניו והציאו עוד בהמות א"ל ברכה שניה, ולכאורה כ"ז אי נימא דבשוחט כמה בהמות צלי הפסק חייב לצרך רק בתחילת שחיטה, א"כ גם הכא דחשיב הכל כמעשה אחד נפטר בצרכתו הראשונה, אבל אי נימא דכל בהמה צעי ברכה מיוחדת, ורק דצרכתו הראשונה קאי על כל בהמה בנפרד, לכאורה כ"ז מהני כשמוכין עלה בשעת ברכה אבל מה שהציאו אח"כ ולא נתכוין עליהו ליכא ברכה,

הוי גמר מצוה כיון דאי צעי לא שחיט יותר, ואפ"ל בכונתו דאם הי' מוכרח לגמור לשחוט ל"ה גמר ע"י השיחה, דל"ד לתפילין דהתם אף שמוכרח לגמור מ"מ כיון שאסור לו להפסיק בתפילין עי"ז נהי' לגמור וכמש"נ, ורק כיון דאין מוכרח לגמור לשחוט, א"כ כל ששח יס עי"ז מעשה גמר וצריך לחזור ולצרך, ומעתה מה דבשח בין שחיטה לשחיטה חוזר ומצרך אין זה משום דהוי כשח בין צרכה לתחילת מצוה אלא מדין אחר, והדברים מפורשים בסמ"ק שם שכתב דאם שח בין שחיטה לשחיטה חוזר ומצרך משום דהוי היסח הדעת, הרי דאין זה מדין הפסק בין צרכה למצוה אלא משום דין היסח הדעת, והיינו דבזה שמדבר יס כאן גמר שחיטה והוי כהיסח הדעת.

ובענין מיושג שפיר מה דמבואר בסמ"ק ושו"ע דיתכן דשיחה בין שחיטה לשחיטה הוי הפסק, ומ"מ בהציאו לפניו בהמות חדשות אף שלא חשב עליהן בשעת צרכה אין חייב לצרך, משום דצאמת לא צעי צרכה מיוחדת על כל בהמה בנפרד, ולכן אין חייב לצרך על הבהמות שניתוספו אף שלא חלה עליהן צרכה הראשונה, ומ"מ כששח חייב לצרך משום דיש גמר והיסח הדעת, ובלבד ש"ד ס"ט ס"ז כ' וז"ל: ולכו"ע אם מתחילה כשצריך היו לפניו הרבה לשחוט ואח"כ הציאו לפניו אחרות כו' א"כ לצרך על אותן שמציאין לו שכיון שהראשונות עדיין לפניו הרי משכה צרכה הראשונה עד עכשיו והוי כאילו צריך עכשיו על אלו שהם לפניו מן הראשונות וצאמתו פעם גם האחרונות היו לפניו והוי כאילו נתפשטה צרכה גם על אלו שהציאו לו ע"כ, ומדבריו מבואר דעושה כמה מצות ממין א' לא סגי במה שמצרך בתחילת מעשיו אלא צריך שהצרכה תתייחס אל כל מצוה ומצוה, מיהו לא צעי שיכין להדיא בצרכתו על כל מצוה ומצוה אלא דהצרכה מתפשטת גם על מה שלא צירך, ולכן גם בהציאו אח"כ כ"ז שלא נגמרו מעשיו מתפשטת צרכתו על כל המעשה, ולפ"ז אין זה קוטר להא דשח בין שחיטה לשחיטה חוזר ומצרך, משום דע"י שיחתו שלא מענין השחיטה יס כאן גמר והיסח הדעת שזה גורם שצרכתו הראשונה לא תוכל להתפשט על מה ששחט אח"כ.

ובבבב יו"ד ס"ט כתב דכל שהציאו לפניו בהמות חדשות שלא חשב עליהן בשעת צרכה חוזר ומצרך אף דעדיין יס לפניו מהבהמות שהיו בשעת צרכה, והקשו עליו דכ"ז שיש מבהמות הראשונות ודאי דאין כאן גמר ולמה צריך עוד צרכה ומ"ש מסעודה דאם הציאו לפניו דברים חדשים לפני שגמר סעודתו א"כ לחזור ולצרך, ויעוי' בב"י וט"ז וש"ך, וז"ל דהטור סובר כשי' הרשב"א דבשח בין תפילין

שאין צרכה אסור לדבר בין ש"י לש"ר, וזה מוכח ממש"כ הרא"ש הל' תפילין דהא דשח בין תפילין לתפילין חוזר ממלחמה הוא משום דכשישמרו תפילין כהלכתה מתקיים וטרף זרוע אף קדקוד, וכ"ז שייך אי אסור שיחה הוי מעיקר דין תפילין ועי"ן, וממילא כל ששח מראה שאינו רוצה להמשיך צמנות תפילין [דאם הי' ממשיך לא הי' לו לדבר] ועי"ז חשיב לגמר מצוה, והו' גם הציאור מש"כ הרא"ש בתחילת דבריו דחלוק הפסק בשחיטה מהפסק בתפילין משום דתפילין הוי מצוה אחת, היינו דחשיב מצוה אחת לענין שאסור להפסיק בין תפילין של יד לש"ר דצעי שיחה' בהוי' א', וממילא כל שמפסיק חשיב גמר וצריך לחזור ולצרך, אבל אין כונתו דהוי מצוה א' ממש, ויעוי' בצעה"מ סוף ר"ה ובחידושי הרשב"א מנחות דל"ו א' דמבואר דצרכיהם לתפילין הוי ב' מצות, ורק דחשיבי מצוה א' לענין שאסור להפסיק בין ש"י לש"ר דצעי הוי' א' לשניהן, וזה גורר דבהפסיק בין של יד לש"ר מצרך ב', [האומנם דבראשונים אלו מבואר ש' מחודשת דאם מניח ש"ר לחוד מצרך א', ורק בהפסיק בין ש"י לש"ר מצרך שתיים, דעי"ז חשיב כחוזר ומצרך על ש"י, ויעוי' בזה באורך בחי' הרשב"א מנחות שם, וזו גם ש' הנ"י שהוצא בב"י או"ח סימן כ"ו, [ומה שהק' בב"י על הנ"י מבואר היטב לפי"ד הרשב"א במנחות שם וקצרתין] ואילו ש' הרא"ש דגם על ש"ר לחוד מצרך שתיים, ובסמך בין ש"י לש"ר מצרך שתיים משום דהוי כמניח ש"ר לחוד, מיהו בעיקר גדר אסור שיחה בין ש"י לש"ר גם הרא"ש סובר כהני ש' דהוי אסור צמנות תפילין עצמה וכמש"נ, ויעוי' גם בלבד או"ח סכ"ה ס"ט].

ולפ"ז אפ"ל צעי' תו' דזה ודאי דעושה כמה מצות ממין א' לא צעי צרכה מיוחדת על כל מצוה ומצוה, ובשחט כמה בהמות סגי בצרכה א' על כולם, ומה שנסתפקו בשח בין שחיטה לשחיטה אי מדמינן לה לשח בין תפילין לתפילין או דדמי לשח בסעודה, כוונתם אי ע"י שיחה בין שחיטה לשחיטה הוי גמר מצוה, וכמו בתפילין דשיחה משוי' לה לגמר, או דבשחיטה לא הוי ע"י שיחה גמר, ושחיטה דמי' בזה לסעודה, [ומה דבסעודה ל"ה שיחה גמר, בפשוטו הוא משום דכן דרך סעודה לדבר בזה, אכן אפ"ל עוד דבתפילין אף דסגי בצרכה א' מ"מ צעי שהצרכה מתפשטת גם על תפילין ש"י וגם על תפילין של ראש, ויעוי' מש"כ להלן בשם הלבוש, ולכן כל ששח הוי גמר, דל"ש שצרכתו תתייחס למה שעושה אחר שסת, אבל בסעודה עיקר חיוב הצרכה הוא רק לפני שמתחיל ולא צעי שהצרכה מתפשטת על כל משהו ומשהו ועי"ן, וברא"ש חולין שם כתב דגם בשח בין שחיטה לשחיטה